

Mate ja Hirsami lugu

- Oo üks noid veljo viletsit,
imekanno kakõnuise -
nuu^q üks ka olõ-s seto suku,
seto suku, Peko jako,
485 nuu^q olli^q üks ka virilä^q vele^q,
kakõno^q imekana^q!
Õga tunnõ-s üks nää^q ilma vigurit,
suurõ taiva tarkut -
kui lätsi^q üks nää^q nurmõ külvmähe,
490 peost maalõ pill'mahe,
Peko üks sis süväste magase,
linnu kõvastõ lebäse,
õga saa-s üks tä uhjo hel'otõlla,
kaia^q kepi kablakõist.
495 Vell'o üks visas^q vilja virilähe,
pill' kesve kehväste.
Vagla^q üks takah vallu lasi^q,
mardigõ^q manitsõlli^q:
"S'oo üks saasõ meeie süvvä^q,
500 mardikil pääl maada^q,
saasõ üks vasse^q varõsil,
kadsatõlla^q kaarnil!"
Mate üks sis heit' suurõst matist,
Hirsam vidi hitskmit.
505 Piip üks jo kadsat' karmaneh,
tubak puhk' toorbah:
"Maidsa^q üks sa minno, Matekõnõ,
hel'otõllõ^q, Hirsamakõnõ!"
Pikk istõ üks sis Mate pindre pääle,
510 tukõv Hirsam turba otsah,
võtt' üks sis torbast tubakat,
peo pääl pitsitelli -
lehe^q olli^q üks laja^q kui lavva^q,
juurõ^q pakso^q kui palgi^q.
515 Matse pitsit' üks sis uma peo pääl,
suuril näpal näsutõlli,
tubak sai üks sis pehme kui pigi,
suurtõ piipo pitsitelli.
Suur üks sis Mate suuhtõ pand',
520 must Hirsam moka pääle,
tukõv olli üks sis sau tubakol,
julgõ sau noil juuril:
sau juusk' üks sis pikk pilve mano,
mõro hais mõtsa piti.
525 Mõtsah naksi^q üks kõik Must'o^q müüg'mähe,
kitsõ^q kiine minemähe
tuud üks suurt saukõist,
jället halva haisukõist.
Piip oll' üks paks kui pada,
530 vars küleh kündrepiu.
Seni üks maits' Matekõnõ,
paksol mokõl moodotõlli,
päa- nakas' üks kui -kol'o kumisõma,
kõrvajuurõ^q kõmisõma.
- 535 Meele-üks-sis-kotus kuumast läts,
tatt nõrõt' nõna otsah.
Suur jäi üks sis Mate magamahe,
jämme Hirsam hingämmä.
Nii üks tä kõvastõ magase,
540 kagoh hingäs' hirmsahe,
kui üks taa susi suurõh mõtsah,
pikkhand perälaanõh.
Turba^q üks all tudisiva^q,
põllupindre^q pille leivä^q
545 suurõ üks Mate magamist,
Hirsama hingämist.
Tubak üks sis laul' toorbah,
määnõ^q lehe^q märs'okah:
"Kagoh panni üks ma kündja magamahe,
550 murri musta maa pääle,
seeni tulli üks et susi suurõst mõtsast,
valgit hambit hargutõlli,
vei üks tä hobo adra iist,
varsakõsõ vao päält!"
555 Kuulõ-s üks kull'a Matekõnõ,
hel'otõllõ-s Hirsamakõnõ -
tubak üks pand' suurõ toorba,
sääd' salkuna sälgä.
Nii üks tä hingäs' hirmsahe,
560 tud'osi tugõvahe:
maa üks väega värisi,
turba^q otsane tudisi^q.
Peko üks sis kuuld' suurõh koobah,
hall miis liivahavvah -
565 vilä-üks-terä^q tiidä anni^q,
kaaraterä^q kaiho ütli^q.
Peko üks pall'o sis pahasi,
veid'okõsõ vihasi,
Peko üks sis pitsit' päitsit,
570 suitsit solbahut'.
Pikä^q joosi^q üks sis suitsõ^q pilve mano,
lätsi^q päitse^q Päävä viirde,
päitse^q üks sis Pääväle kõnõli^q,
suitsõ^q suurõlõ Ilmalõ:
575 "Päävä-üks-sa-kõnõ pääs'okõnõ,
kulla Kuu poolõkõnõ,
sullõ tõi üks ma koobast kurva jutu,
halva sõna Peko havvast!
Peko üks ka salli-i laisko miie,
580 viläkülvjit vedelit -
tuu üks ka om tundi suku,
tundi suku, tambo jako!"
Päitse^q üks jäl Pääväle kõnõli^q,
suitsõ^q keelil keerätelli^q:
585 "Ar sa naaku-i üks no, Päiv, paistmahe,
Kuu puul kost' mahe!"
Illos nakas' üks sis Päiv ikmahe,
nuur Kuu kuukmahe.

Päiv õks ikk´, esi üteli´,
590 vasta kostõ^q Kuu puja^q:
"Kohe panõ õks ma ehte^q ilosa^q,
uma^q vahtsõ^q valusa^q?"
Tuud õks jäl lauli^q Kuu latsõ^q,
Päävä kanasõ^q kadsadi^q:
595 "Eelä õks meid tuude suurõst liinast,
arvatigi alõvust.
Määne õks meil hopõn iih oll´,
virk ruun vehmreh?
Olli õks meil iih kuldahopõn,
600 hõpõtakk tännitelli
Kuu õks ehtet tuvvõnõni,
Päävä kiistkit keeräteh."
Määntse^q õks ratta^q takah tulli^q,
Päiv istõ pääs´o tõllah?
605 Kalle^q olli^q õks no ratta^q kalõvutsõ^q,
sirgõ^q vankre^q siididse^q,
seeh õks kiuhi^q Päävä kiistka^q,
Kuu ehte^q kul´atõlli^q.
Päiv õks sis keerät´ kibõhõhe,
610 noorut´ sõnna nobõhõhe:
"Kulda- oll´ õks meil -hopõn siibaga,
hõhas´ häste hõpõtakk -
esi õks tä linnas´, esi hirnõ,
tännit´ õndsas õhu pääl!"
615 Kõik naksi^q õks sis käo^q kuukmahe,
piho lauli pedäjäh,
lõivo lauli õks jäl õndsas õhu pääl,
pääs´o pää kottal,
ilma- õks kõik -tsirgu^q tsirisivva^q,
620 kuldanoki^q noorutõlli^q,
kuna viide õks naid päävä ehtit,
kinni päävä kiistkit.
Sis õks ka iki^q Päävä ehte^q,
kalle^q kiistka^q kahitsõlli^q.
625 Eis õks nä iki^q, esi ütli^q,
kiistka^q keelile kõnõli^q:
"Täämbä tahtsõ õks mi ilma ehitellä,
valda tetä^q valusast!
Mitte saa-i õks mi midäge tetä^q,
630 kulla kohege minnä^q:
Peko õks om mi peremiis,
kooba hall kuningas,
saat´ õks tä päitse^q kiildmähe,
suitsõ^q Kuud kosutama."
635 Päitse õks jäl keerät´ kibõhõhe,
ai suidsõ suurt jutto:
"Olgu-i õks sa kurva, Kuukõnõ,
pahano, Päävakene,
olgõ^q õks ti tuimah tunn aigo,
640 mito tunne tuumatagõ^q!
Kui Peko õks jäl uhjo hel´otõllõs,
valimit valvaskõllõs,
sis nakat õks, Päiv, paistmahe,
Kuu puul kost´ mahe!"
645 Päitse^q õks sis Kuud kumardõlli^q,
pardsi suitsõ^q painutõlli^q,
eis õks nää^q lintsi^q lilli muudo,

touksi^q rutto kui tuul.
Vikaht- saiva^q õks sis -kaari veere mano,
650 loohvka looga otsa mano,
päitse^q õks sis keppi kergütelli^q,
kulla nua koputõlli.
Päitse^q õks keelilä kõnõli^q,
suitsõ^q suul solbahuti^q:
655 "Olõ^q õks no kimmäs, Peko kepp,
väega tark tammõnui -
kepp õks no viä^q suurt vihma,
tammõnui kõvva taare!"
Kepi õks sis ots kiirdo lei,
660 tammõnui tands´ma läts,
vidi õks tä üleest suurõ vii,
kulla järve kuivast tõmmas´.
Kala^q jäivä^q õks sis kulla^q kuiva pääle,
mua pääle moodotamma,
665 nii nakas´ õks sis vihma sadamahe,
mamma maalõ tulõmahe.
Sinnä^q õks taa veere suurõmb vihmi,
sinnä kaldo kalarand,
koh õks taa magas´ suur Mate,
670 koh hingäs´ jämme Hirsam.
Timmä õks sis vihma vetütelli,
räüssä häste rätsutelli.
Tubak õks ikk´ toorbah,
suurõ^q juurõ^q jorro lasi^q,
675 kõik õks et lehe^q ligosiva^q,
pikä^q juurõ^q pitsüvvä^q.
Sis läts õks taa külmäst Mate külge,
laisa iho ikma nakas´.
Mate õks hinnäst maigutõlli,
680 laisk Hirsam hel´otõlli,
käänd õks küle, lõüse külmä,
heit´ jala, sai jaahe.
Kõik oll´ õks ar vesi vilä veenti,
siimne orgo uikmahe.
685 Tunt´ õks naard´ tugõvahe,
Halv hambit indsitelli,
Tunt´ õks kõigilõ kõnõli,
toet´ jutto truugõlõ:
"Küll oll´ õks taa kõva mu leib,
690 oll´ tukkõv tundi tubak -
tekk´ õks tä mehe vaesõst,
ala ilma armõtust,
jäi õks tä ilma hobõsõst,
varsakõsõst vaesõst!"
695 Suurõ^q õks sis tundi^q tuute leivä^q,
lasi^q kur´a^q kupõrdille.
Tõõnõ-õks-viil-tõõsõlõ kõnõli^q,
ummi hambit hargutõlli^q:
"Olõs jovvase^q õks mi hiile^q hinge mano,
700 vaga vere vaimu mano,
olõs õks taa poiss puuhtõ lääsi^q,
kabla kaala panõsi^q,
meele saasi^q õks sis pikk pidohopõn,
virve viina-vidäjäni!"
705 Peko õks kuuld´ mürinät,
vanahalva habinat,

- Peko õks sis koobah kurvah oll',
läts havvah halõhõst.
Õndsusõ õks tä saat' õhko pite,
710 tougas' rutto tuult piti.
Tuul õks sis ütél' tugõvahe,
õhk kõnõl' õndsaha:
"Oo õks sa, Tunt', olõ^q turak,
Vanahalv, vaike jää^q!
715 Peko lasõ-i õks viil hiile^q hinge mano,
lasõ-i marsse^q Mate mano -
küll õks taa Hirsam kodo hel'os,
või Mate majja minnä^q -
720 kotoh või õks viil Hirsam hirmo saia^q,
Matelõ malka anda^q.
Sis nakas' õks Mate ikmahe,
kurv Hirsam kuukmahe.
Eis' õks ta ikk', eis' ütél',
kurval meelel sõna kost'.
725 Õga tunnõ-s õks imp süä tubakot,
peopesä^q pikke lehte,
pill' õks ar tundõlõ tubago,
visas' halvõlõ vilä.
Eis' õks tä pill', eis' ütél',
730 veerät' jutto vihasahe:
"Eis' võit õks ti toppe^q tubagot,
pikkä piipo tõmmada,
mul olõ-i õks imp aigo armõtul,
naka-i tundma tubakot!"
735 Kulla õks sis tundi^q kurva jäivä^q,
musta^q mehe^q murõhtõlli^q.
Mate läts õks sis kodo kupõr-kapõr,
velisihe vipõr-vapõr.
740 Kruun' a õks kuul' iku hellü,
moro pääl murõhtamist.
Ese õks jäl tekk' pikkä ruuska,
vaiva ruuska valmistõlli.
Ruusk sai õks rutto valmest,
pikä piidsa pekko võtt',
745 ese juusk' õks sis mano julgõhe,
laisalõ ladosahe,
pess' õks sis Mate piha pääle,
utt' Mate ola pääle.
Inne jätä-s õks tä maalõ pessmist,
750 roosaga ropsmist -
oll' õks ese Peko suku,
Peko suku, seto jako,
ese oll' õks vana ni väsinü,
elähünü inemine -
755 Peko nakas' õks havvast kiildmähe,
koobast sõnno kostmahe,
poig nakas' õks vasta pallõma,
Hirsam helläste kõnõli.
(Esel õks oll' kats laiska poiga,
760 virvekese^q videliku^q.)
Ese jätt' õks sis maalõ pessmise,
roosaga ropsmise,
ese õks istõ, esi ütél',
sõna haard' hall miis:
765 "Kas läät õks no, Mate, virgõmbast,

- Hirsam veid' o hiitrapast?"
Mate õks ikk', eis' ütél',
Hirsam hillä kõnõli:
"Ese-õks-sa-kõnõ helläkene,
770 vana tätä, tähekene,
mi naka-i õks imp tundma tubakot,
suurt piipo pitsitämmä!"
Meelel tahtsõ^q õks nää^q merde minnä^q,
süämel süvvä võrõnguhe.
775 Olli^q õks ka Pekol selge^q silmä^q,
selge^q silmä^q, helle^q kõrva^q,
Peko õks sis kost' suurõst koobast,
haard' sõna liivahavvast:
"Oo õks ti, ulli^q noorõmehe^q,
780 taialda talopuja^q!
Hot' taht õks taa meri meeste päid,
Narva naistõ-kuuljit, " -
Peko õks ka opas' hüä poolõ,
vägimiis veerätelli,
785 Mate-õks-kõnõ, Mit' okõnõ,
Hirsamallõ hel'otõllõ:
"jätku-i õks ti naisi ikmahe,
valgitpäid vaakmahe!
Meeleldä õks om meheldä naane,
790 päälä pääs' o kanakõnõ."
Peko ütél' õks jo jutto julgõt,
tõtõt sõnna tõotõlli:
"Kui om õks ka hopõn päitsilda,
ratsu suur suitsilda,
795 nii saasõ õks ka meheldä naane,
kallis kasalda elämä -
õga saa-i õks tä küüdsil künnetüst,
päkil päid ravitust!"
Sis õks nää^q kulssi^q Peko jutto,
800 Peko jutto, seto sõnna,
meelel jäti^q õks nää^q merde minemäldä,
süämel suurdõ võrõnguhe.
Peko õks havvasta kõnõli,
liivast kiilt liigutõlli:
805 "Laiskus olõ-i õks ka luud Jumalast,
maalõ tuud Marijast -
laisa- võit õks ti -särgi kaotõlla,
tuvi^q, tullõ heitä^q!
Võtkõ^q õks ti sälgä virk särk,
810 tukõv kuub tur' o pääle!"
Peko õks kost' kullatsõhe,
and' sõnna armahe:
"Võit õks esse ti kullõlda,
võidõ kävvo^q käbehehe!
815 Ülku-i õks ti imme imisest,
vanna naist vasikõst -
ime om õks teid ilma toonu,
tõi maama maa pääle,
imekene õks teid suust sulatõlli,
820 maama puust purõtõlli!"
Imekene õks sis kullõl' Peko jutto,
halli mehe havvasõnno.
Sis nakas' õks ka ime ikmahe,
kallis maama kahitsõmma.

- 825 Ime pand' õks sis käe^q vaelihe,
riste-räste ristikohe,
imel õks silmä^q tilkuva^q,
nõnaotsaq nõrõtiva^q.
Eis' õks tä ikk', eis' ütél',
- 830 silmäviil veerätelli:
"Olõs sedä õks ma ette tiidnü,
sedä mõtõlda mõistnu,
sedä õks pakso patukõist,
ikulist elämist!
- 835 Kuulkõ õks, mu kats pujakõist,
pääle kats kanakõist!
Kui teid õks ma hoiji väikost,
kasvatõlli kangla all,
õga teid õks ma üü hupatõlli,
- 840 korgõst kukutõlli,
ega teid õks ma laisast hupatõllõs,
kulla rõipõst kukutõllõs -
ummi kutsi õks ma poigõ kuningast,
esändäst ehitelli!
- 845 Kui teid õks ma vei üle vii,
kanglal üle kalaranna,
vesi õks sis ütél': "Viska^q siiä!",
lainõ ütél': "Saasõ laisk!"
Ime õks, ma viile kõnõli,
- 850 lausi sõna lainõlõ:
"Mõista-i õks sa, egi, imetellä,
ii kallõh kasvatõlla!
Hoia õks ma poiga süütjäst,
pääs' o, pää ravitsõjäst!"
- 855 Vesi õks veidü sis vihasi,
kulla lainõ kurva jäi,
egi õks sis ütél': "Imekene,"
lainõ manits': "Maamakõnõ,
piä õks sa meeleh mi jutta,
- 860 suurõ lainõ laulmist!
Kui õks sa elät, sis sa näet,
kasutat, saat kaia:
sullõ õks saa suur ikk',
s'ooost latsõst suur lain!"
- 865 Ime õks ütél': "Küll om õigõ,
virve õigõ vii jutt:
ime, ikõ õks ma tiigi tii pääle,
jätä järve jäle pääle!
Oo õks ma ime leinäline,
- 870 pääle kandja kaiholine -
ime, ikõ õks ma ilda õdagul,
vaagu varra hummogul!
Kui veerä õks ma, ime, vii perrä,
kallu, maama, kaivo mano,
- 875 ime, ikõ õks ma valta var'ol,
kaivo- kuugu õks jäl -koogu kottal."
Ime õks ikk', eis' ütél',
kandja kaivolõ kadsat':
"Oo õks no kull'a koogukõnõ,
- 880 mino kallis kaivokõnõ!"
Kuumast lätsi õks sis kaivo koogukõnõ,
nakas' valdas vauglõma
suurõ õks ime iku hellü,
vana naase vaakmist.
- 885 Ime iki õks sis oja ussõ ala,
lätte tarõ läve ala,
imekene õks sis maalõ nõrgahto,
kulla kogone kumahto.
Peko õks sis kuuld' kuukmist,
- 890 liivahavvah hallõt ikko,
Peko saat' õks sis sõna õhko piti,
tougas' jutto tuult piti.
Sääntse õks Peko sõna saat',
vägimiis vägevit:
- 895 "Tsih õks tsih, imekene,
taada vaja, vana naane!
Ime, hoijit õks sa Matet madalast,
hüvvi poigõ häälitelli^q."
Sedä õks jäl ütél' pikk Peko,
- 900 kõva seto kõrdapidi:
"Ime, peit õks sa Matet mar'a iist,
Hirsamat suurõst herräst -
ime, anno^q õks sa malka Matelõ,
anno^q hirmo Hirsamallõ!"
- 905 Sedä õks jäl ütél' pikk Peko,
liivahavvah leelotõlli.
Mate ese õks jäl imele ütél',
kallis naaselõ kadsat':
"Naase-õks-sa-kõnõ Natikõnõ,
- 910 kabõhinõ Kat'okõnõ,
piä^q õks sa kirstuh kipõ vits,
ala kaanõ kõivo-kasõv!"
Ese õks sis imele ütél',
tätä maamalõ manits':
- 915 "Ime, anna^q õks sa hirmo ni armo,
suurt karri kanasillõ -
hirmulda õks helligo^q saava^q,
karilda kamõriku!
Ime, anno^q õks sa malka Matelõ,
- 920 suurt hirmo Hirsamallõ,
sis saanu^q õks taast Matest maakündja,
Hirsamast vilä heitjä!"
Ime õks sis ikk', eis' ütél',
läbi laina sõna lask':
- 925 "Kõik om õks no õigõ, mis ti ütlit,
om tõtõ tõõsõ jutt!
Oo minno õks no ulle naist,
rutto rummal kasunu -
kõõ käsi õks ma Matet magamahe,
- 930 Hirsamat hingämmä!
Eis õks ma mõtle ni üttele,
kandja latsilõ kadsadi,
hüä saasõ õks et Mate maatõh,
illos Hirsam hingäteh.
- 935 Suurõ^q kasve^q õks kõik massa^q maatõh,
jämme^q kopso^q kumo pääl,
ega lasõ-i õks no massa^q maad kündä^q,
jämme^q kopso^q kumardõlla^q -
kopsokõsõ^q õks no kummaldõ käändvä^q,
- 940 massa^q sallülde säädvä^q!"
Ese õks no ütél': "Näe^q, ime!",
kasvo ütél': "Kae^q, maama,

- määntse^q olli^q õks inne ese vilä^q,
kallis põld kasvatajal:
945 aidah õks meil kiuhi^q kiislajauhu^q,
kamaterä^q kaasikõlli^q,
suurma^q õks meil aiva^q suurt jutto,
leeväterä^q tiiro leivä^q,
salvõ^q olli^q õks meil tävve^q saiaterra,
950 koti^q kulatskejauhhõ.
No panõ õks mi salvõ savikoti,
jauhukaste suurõ kannu."
Ese õks sis imele ütäl´,
tätä maamalõ manidsi:
955 "Ime-õks-sa-kõnõ, naasekõnõ,
laisko kanno kasvataja!
Ime, mõista-i õks sa savist leibä kütsä^q,
kannast vatska vaal´atõlla!
No naka õks mi tundma keväjät,
960 nägemä nälä-aigo.
Kui õks mi inne ellime,
katõkeske kasvime,
muil oll´ õks sis kevväi, meil sükis -
linnu ait leibä täüs.
965 Inne olli^q õks meil aidah annivadsa^q,
umah salvõh saadivaka^q,
aidast tulli õks ma vällä-andjani,
suurõst salvõst saatjani.
Õga näe-s õks mi inne nälä-aigo,
970 tunnõ-s soola-surmakõist,
no näe õks kõõ^q mi näguri^q,
virve, suurõ viletsüse!"
Ese õks jäl imele ütäl´,
tätä maamalõ manits´:
975 "Minnä^q tihka-i õks mi külast küüsümähe,
tõõsõst talost tahtmahe!
Teivä^q õks meil latsõ^q suurõ nälä,
puja^q suurõ puudusõ!
Külä õks sis ütäl´: "Küll om paras,
980 taad teele tarbest -
naa^q õks teil teivä^q laisa^q latsõ^q,
videliku^q velekesõ^q!"
Peko õks jäl lausi meelestani,
uma meele poolõstani,
985 Peko saat´ õks sis sõna selgehe,
and´ tiidä teravähe:
"Ese-õks-kõnõ, imekene,
kats latsõ kasvatajat,
jätke^q õks ti jutto vähäbälle,
990 silmävett veidebälle!
Umma naakõ^q õks ti süänd sütütämmä,
kurvameeltä kostutamma -
ime, võit õks sa kurval ar koolda^q,
leinal liiva minnä^q!
995 Õga tii-i õks taa ikk ilosast,
silmävesi vereväst,
küll tege õks teid ikk ilotust,
silmävesi sinitsõst!"
Peko õks sis ai pikkä jutto,
1000 vägimiis veerätelli:
"Imekene õks sa varra vanast läät,

- inneaigo ilotust,
sis tihka-i õks ti minnä^q muidõ mano,
kandja, muidõ kaalalõ -
1005 muu^q irv´vä^q õks sis naase^q ilosahe,
näägutasõ^q nägusahe,
ime, tihka-i õks sa nõnna ülest nõsta^q,
silmäkolma kohrutõlla.
Ilodo õks sul saasõ rahvast,
1010 häbu hüästä hõimust,
ime mõista-s õks et hoita^q ummi poigõ,
kandja kanno kasvatõlla."
Ime õks sis ütäl´: "Jutt om otsah",
kandja ütäl´: "Lõpku^q kaih!"
1015 Ime õks sis esele ütäl´,
maama tääle manits´:
"No taha õks mi ohto uputõlla,
suurt kaiho kaotõlla.
Ese, mine^q õks no nurmõ kaemahe,
1020 kurvalise krundi pääle!
Muidõ õks jo vilä^q villu laskva^q,
kaarapuja^q kargasõ^q,
kiä õks naa^q künni^q kübäräldä,
atra kaabulda kanni^q -
1025 virga^q õks vele^q, virga^q vilä^q,
kipõ^q vele^q, kipõ^q kesvä^q."
Ese võtt´ õks sis kepi kesä päält,
nurmõ päält suurõ nuia.
Külä-õks-kõik-vele^q veerätelli^q,
1030 kaabupää^q kadsatõlli^q:
"Esel om õks sul kepp kinä hopõn,
nui nuur varsakõnõ!"
Ese tihka-s õks midäge üldä^q,
kulla vasta kosta^q,
1035 näile jovva-s õks joudo anda^q,
jovva-s anda^q jummal-appe -
esel süä õks oll´ süväste haigõ,
meeli ladvane lahke.
Uma sai õks sis krundi kottalõ,
1040 palja põllu piiri mano,
süä lätsi õks sis mustast kui muld,
meeli rassõst kui raud.
Üldä^q jovva-s õks imp ütte sõnna,
kosta^q kattõ-kolmõ -
1045 vihm oll´ õks jo siimne vetütänü,
linnasista leotanu,
pall´o oll´ õks ar viiga veenü,
mar´a, maalõ joosnu,
tuimast olli^q õks nää^q jäänü^q turba ala,
1050 pindre viirde pitsünü^q.
Maa oll´ õks sis kõva kui kivi,
vihmal pest kui pigi,
oras oll´ õks sääl küleh ohkokõnõ,
pindre veereh peen´okõnõ,
1055 ega olõ-s õks imp joudu juurõl,
olõ-s lahkust ladval,
seeme oll´ õks küll jäänü hõrõhõst:
kümme terrä, künnär maad.
Muil õks naari^q noorõ^q nurmõ^q,
1060 põllupindre^q illo peivä^q.

- Nii õks naa^q kasve^q virko vilä^q,
 kasve^q tarko tatriku^q,
 kui õks siin´ mõtsa veereh,
 porovik puhmu all.
- 1065 Ese õks sis hinele kõnõli,
 umal suul sorahõlli:
 "Mul saava^q õks küll vilä^q vindsõhunu^q,
 saava^q kakõno^q kaara^q:
 koh õks kõrs, koh tõõnõ,
 1070 kolmandat kohke näe-i!
 Siin saasõ õks no marsse^q mardikil,
 linnada librikil,
 saasõ õks siin korgõ vaklo kodo,
 suvõl vaklo suurõ^q saja^q."
- 1075 Kivi^q õks kiuhi^q kesä pääl,
 lauli^q muutsa mulla pääl:
 "No õks mi näe suurt päivä,
 näe ilma ilosat -
 s´oo jovva-i õks meid vili vetütellä,
 1080 Mate kaara kaotõlla!"
 Kivi^q õks lauli^q kilõhõhe,
 mulla pääl muutsahe:
 "Hummõn saava^q õks meil kivel kihljätse^q,
 s´ool suvõl suurõ^q saja^q!"
- 1085 Mõrs´a õks laul mõtusillõ,
 kosilanõ kodaskilõ -
 kivel õks sõna^q sõmõritsõ^q,
 sõmõritsõ^q, kibõnitsõ^q;
 tubak lubas´ õks minnä^q truus´kast,
 1090 viin kivividäjäst.
 Tubak õks laul´: "Olõ^q tukõv!",
 viin laul´: "Olõ^q vessel´!"
 Viin õks keelilä kõnõli,
 tubak ütäl´ torõhõhe:
 1095 "Hot´ omma^q õks siin tundi^q turba all,
 kihise^q kivve siseh,
 kivve ajamõ õks ar sisest kibõhõhe,
 turba alt tugõvahe,
 marss´ma panõ õks sis Mate maa pääle,
 1100 põlõdo põllu pääle!"
 Ese õks kullõl´ kivi jutto,
 tubago toetust.
 Tubak õks esele ütäl´,
 viin tätäle veeret´:
 1105 "Ese-õks-sa-kõnõ helläkene,
 kaihotätä tähekene,
 neid jovva-i õks sa viljo vinnütellä,
 neid kaaro kasvatõlla!"
 Kivi õks sis ütäl´ kibõhõhe,
 1110 viin ütäl´ veerüsähe,
 viin õks tätäle veerät´,
 tubak saat´ õks jäl truugalõ sõna:
 "Kullõ^q õks sa, ese, kivi jutto,
 kullõ^q, muutsa, mulla sõnno,
 1115 kui sõida õks mi, kivi^q, kelliga,
 naka lipal liikumma!"
 Ese ütle-s õks et mitte midäge,
 kosta-s kattõ-kolmõ -
 ese läts õks sis mustast mulla veereh,
- 1120 süä kuive õks ar krundi kottal.
 Ese õks sis hinele kõnõli,
 umal keelel keerätelli:
 "Krunnt jääse õks mul kolgalõ kõnõlda,
 ilmalõ imehtellä!"
- 1125 Esekene õks sis kurvah kodo läts,
 vihano velisihe.
 Vasta tull´ õks et kümme külämiist,
 külänaase^q nalja teivä^q,
 ese tihka-s õks üldä^q ütte sõnna,
 1130 kattõ-kolmõ kadsatõlla.
 Selle tihka-s õks tä üldä^q ütte sõnna,
 kattõ-kolmõ kadsatõlla -
 ese mõtõl´ õks ummi mõttit,
 kulla krundi kurvastuist:
 1135 "Vana jää õks ma rikas vaesõst,
 ala ilma armõtust!"
 Külä- heidi^q õks -naase^q kümme sõnna,
 mehe^q visse^q viguriidsi:
 "Kodo lätt õks et rikas ristesä,
 1140 lätt valgõ nurmõvõtõr.
 Inne and´ õks tä meelee jummal-appe,
 and´ joudo julgõhe,
 pääle õks kõõ naard´ hallhapõn,
 hiirhius hellü tekk´."
- 1145 Tuud õks sis lauli^q külä latsõ^q,
 kar´usõ^q kadsatõlli^q:
 "Selle om õks papa taa pahano,
 krundiherr kurvast jäänü -
 eelä sei õks säääl kari kaldõh,
 1150 kulla krundi kottal."
 Sedä õks jäl kar´usõ^q kadsadi^q,
 lehmähoitja^q leelotõlli^q:
 "Lammas marss´ õks säääl Mate maa pääle,
 juusk´ ute orasillõ.
 1155 Ute õks jäl määge märksahe,
 lei kepse kivi pääl,
 säääl õks et vagla^q vally lasi^q,
 mardigõ^q mano tull^q.
 Ute juusk´ õks sis vällä uiatõh,
 1160 kar´a mano kahitõh,
 vagõl oll´ õks täl tukõv tur´o pääl,
 hurmõline huultõ otsah,
 vagõl õks lei vanna laulo,
 mukkõ veereh moodotõlli.
 1165 Lammas õks karas´ kaldõh,
 lei kepse kingo pääl,
 tõõsõ^q õks jäl kid´o^q kiine lätsi^q,
 lehmä^q joosi^q lepistohe.
 Sis liidi^q õks nää^q maalõ lepälehe,
 1170 kalle kadaja-ossa.
 Lepp õks sis ütäl´: "Lehmäkene",
 kattai ütäl´: "Kar´akõnõ,
 mille õks ti täämbä sõrol sõki^q,
 sõrol sõki^q, jalol räüdi^q?"
- 1175 Palohvk õks jäl laul´ palo pääl,
 joovik vallat´ varrõ otsah,
 mustik õks jäl kõnõl´ muutsahe,
 maasik laul´ magusahe.

- 1180 Tāho^q õks jäl pajjo pagõse^q,
lehmä^q joosi^q lepistöhe.
Kivi^q õks all kihisivva^q,
suurõ^q kannu^q kahisivva^q
suurõ õks kar´a juuskmist,
paju sisse pagõmist.
- 1185 Joosi^q õks nää^q Mate maa päält,
Hirsama hitskmõst.”
Sedä õks kõik kar´usõ^q kõnõli^q,
vitsavõtja^q veerätelli^q.
Ese sai õks jo kodo kottalõ,
1190 murrõline õks läts uma moro pääle.
Ese jovva-s õks tarrõ minnä^q,
sisse minnä^q seenitsehe.
Ime õks sis kündü küüsümähe,
maama nõsse nõudmahe:
1195 "Ülä-õks-sa-kõnõ helläkene,
vana kasa, kahharpää,
mille om õks sul hius heitünü,
vanal veri vaeldunu?
Põllu- naka^q õks sa -jutto ajamahe,
1200 kiislaterri kit´mähe!"
Ese õks puhas´ süamest,
tugõvahe turnahut´:
"Ime, naaku-i õks sa hinnäst heidütämmä,
umast karvast kaotagu-i!"
1205 Ese õks imele üteli´,
tätä maamalõ manits´:
"Naisil om õks ka jänese veri,
kabõhõsil kana süä:
jänes õks ka heidüs hirmsahe,
1210 kana rutto kargas;
poisil õks mul om puinõ süä,
talomehel tammõjuurõst!
Kui kuulnu^q õks sa, ime, säänest jutto,
kuulnu^q säänest kummõtit,
1215 miä kuuli õks ma uma krundi man,
murrõlitse mulla pääl,
sis joudnu-s õks sa, ime, kodo tulla^q,
kandja, kodo kalduda,
sis õks sa, Hedõ, heitünü^q,
1220 Kat´okõnõ, kupõrdunu^q!"
Ime õks sis nakas´ nõudmahe,
nakas´ maama manitsõma.
Ese taha-s õks kuige kõnõlda,
kurja jutto kullutõlla.
1225 Ime õks pett´ pehmehe,
magõhõhe manitsõlli,
naane õks pett´, ülä naard´,
kasa kätte kadsatõlli.
Ülä saa-s õks hillä kõnõlda,
1230 sõnna pillo^q pehmehe -
ese õks kõnõl´ kivi jutto,
kannu sõnno kadsatõlli.
Mate õks sis marsse mar´a-aiah,
Hirsam hinnäst hel´otõlli,
1235 lasi^q õks kõrva nää^q kirgile,
nõsti ülest nõnaotsa.
Oo õks taad hirmsat Hirsamat,
- 1240 Matet laiska laapakoist -
kur´a^q olli^q õks nää^q jutto kullõma,
panni^q tätät nää^q tähele.
Nii sai õks sis Matel miil hää,
Hirsamal kiil kerge,
ese õks kui kõnõl´ viina jutto,
liikva sõna liigutõlli.
- 1245 Sis taha-s õks imp Mate magama,
taha-s Hirsam hingämmä:
Mate uut´ õks kõõ eelä, kai täämbä,
kolmandal kullõhõlli,
Hirsamal õks sis olli^q hellä^q kõrva^q,
1250 laisal kummõ kukroluu.
Ime õks sis esele üteli´,
maama tääle manits´:
"Kagoh õks mul om imeh kaia^q,
imeh kaia^q, kummõt´ kuulda^q,
1255 mille taha-i õks imp latsõ^q magamahe,
kats poiga puhkama!
Mille om õks meil Hirsam herevällä,
Mate kaes kat´ mõ all?
Kõõ läävä^q õks nää^q ussõ kullõma,
1260 vällä tsõõrilõ morolõ.”
Mate kuuld´ õks sis ollõ uikuvat,
kivi latsõ kihukuvat.
Tubak õks üteli´ torõhõhe,
liikva kiuhk´ kilõhõhe,
1265 viin õks jäl vaak´ vanna laulo,
pütüpunn poissa sõnno.
Mate õks sis nii tarrõ juusk,
tarõläve lähkohe:
ega läpe-s õks otse^q tarõ ust,
1270 laisk poiss tarõ pulka -
Mate lei õks sis sarna ar sainaga,
ubina otsa pääle.
Hirsam linnas´ õks jäl maalõ les´o päält,
kukko maalõ kumo päält,
1275 suurõ^q õks sis massa^q matsa näivä^q,
kopso^q saiva^q suurõ kosti.
Hirsam õks vaenõ vaugõlli,
kull´a vell´o küüdsõ jäi.
Ime õks rutto ruuht and´,
1280 virgastõ vett and´.
Hirsam õks hinnäst hel´otõlli,
kurja häält kullutõlli:
"Õga õks ma taha-i ime taare,
kae-i maama kalgõ vett -
1285 eiske om õks mul taar tarõ takah,
kallis vesi kavvõndõh!”
Ime läts õks ar mant ikkõh,
kandja mant kahitõh,
ime visas´ õks ar vii virusõllõ,
1290 visas´ taari tarõ taadõ.
Hinnäst läpe-s õks nää^q ehte^q ilosahe,
kallehe kabistõlla -
Tunt õks kõõ takast toukõlli,
pand´ sälgä paalkaga;
1295 süä õks kõõ laul´ viinalakõ,
meeli leelot´ liikvat.

- Tunt õks kõõ tougas´, tunnõ-s vallu,
Halv visas´, vessel sai:
Kuri õks ar võtt´ kopsohalu,
1300 Vanahalv massavalu,
Mate teivä^q õks nää^q otsa oigõst,
kukroluu kullatsõst.
Näide leivä^q õks sis silmä^q siiropit,
silmäkolmu^q kuldatäht,
1305 ese teivä^q õks nää^q imise iist,
uma kandja kamõlikust.
Näid haari^q õks nää^q rutto ehitellä,
valistõ valmistõlla:
uh´a^q haari^q õks nää^q umma kätte,
1310 piidsa umma pekko,
Tunt haard´ õks sis Mate tur´o pääle,
Hirsama sälgä heit´.
Nii õks nää^q rutto sinnä lätsi^q,
sinnä lasi^q laulmahe,
1315 kui tougas´ õks suvõl tuulispää,
talvõl suur lumõtuisk.
Mate sai õks viil sinnä rutobihe,
Hirsam keere kibõhõppa!
Tubak õks ütél´: "Tere, truuk!",
1320 viin ütél´: "Hüä veli!",
liikva õks jäl ütél´: "Vana lell,
suurõ^q saja-sugulasõ^q!"
Tubak õks sis tõi suurõ tooli,
liikva laadit´ hüä lavva.
1325 Vana õks sis viin villu lask´,
mõro- oll´ õks jäl -liim mõrs´ah.
Mate õks sis solgut´ suurt suitso,
Hirsam piipo pitsit´.
Tunt õks jäl naard´ tugõvahe,
1330 Halval igime^q indsile,
küll om õks et tubli tundi leib,
vessel halva viinakõnõ.
Mate õks sis piipo palot´,
Hirsam tsiirat´ tsigaret.
1335 Matel õks jo kiput´ keele ots,
päälagi laulo lei,
kõik lätsi^q õks jo mustast Mate moka^q,
küüdserandõ^q ravvatsõst.
Tunt vali õks jo viina, lask´ vallu,
1340 halv uiat´ umma hallu,
määne sai õks et Matelõ mats,
Hirsamallõ pää-hirm:
Mate naksi^q õks nää^q masso maasatamma,
suure kopsa kuumõtamma.
1345 Halv õks ar and´ suurõ halu,
Vanatunt rassõ valu,
suurõl õks nää^q halul viina haari^q,
kurja liikvat kummutõlli^q.
Kivi^q õks ka lauli^q kesä pääl,
1350 kannu^q karksi^q kaldõh:
"Tundi^q õks meil joova^q tugõvahe,
Hirsama hirmsahe."
Kost anni^q õks naa^q Matelõ mamma,
Hirsamallõ hõl´ovat,
1355 tundi^q nõsti^q õks sis mano tuubriga,

- tõõsõ^q halva^q tõrdoga.
Tuu õks näil pikre peoh oll´,
kulla r´uumkast kummutõlli^q:
uma õks Mate hobo mago,
1360 kull´a varsa pääkol´o,
määntse vei^q õks ar ts´uds´u^q suurõ mõtsa,
pikkhand pedästikko.
Liha õks nää^q seivä^q, luu^q jäti^q,
kol´o tundõlõ tuvva^q.
1365 Tuuga õks nää^q võti^q tuubrist,
tõõsõ^q halva^q tõrdost -
Mate oll´ õks silmist kui kuld,
hõhas´ häste kui hõpõ.
Mate õks kõõ maits´ magusahe,
1370 Hirsam kullut´ kullatsõhe,
vuur õks liikvat, tõõnõ viina,
kolmas vuur kurja liime.
Tubak õks ütél´: "Olõ^q truska!",
piip saldõ sajamehest,
1375 tubak õks ütél´: "Tulgõ^q vällä!",
kivi^q lauli^q: "Naakõ^q kiuhkma!"
Mate õks sis hel´ot hiussit,
Hirsam vuntsõ voolitsõlli,
eis õks nää^q kõvastõ kõnõli^q,
1380 lasi^q jorro julgõhe:
"Väläh õks mi joomõ viisi täüsi,
kuusi täüsi kummutamõ!"
Ussõ jovva-s õks imp minnä^q sirgõhe,
kesä pääle kibõhõhe:
1385 küll oll´ õks taa korgõ Tundi kodo,
oll´ pareb Patu maja.
Kesä pääle õks nää^q lätsi^q keerätämmä,
mulla pääle moodotama.
Suur õks sääil kivi keset oll´,
1390 kivipuja^q tõõsõh poolõh,
vana oll´ õks sääil kivi keisri iist,
kivipuja^q poolõ^qherrä^q.
Vana lask´ õks sääil kivi suurt laulo,
kivilatsõ^q perrä lasi^q,
1395 kannu^q õks sis karkse^q kaldõh,
suurõ^q vagla^q vallu lasi^q -
Matel oll´ õks viil joro julgõp,
Hirsamal helü suurõp.
Kõik õks mäe^q värisivä^q,
1400 suurõ^q kaldõ^q karksiva^q
joodikitõ õks jorinat,
kivi saja kiuhkmist.
Pekol nakas´ õks ka kuup kumisõma,
liivasaina^q sabisõma.
1405 Peko õks magas´, ar kuuld´,
õndsä miis õhko tundsõ.
Peko õks sis mõtõl´ veid´okõsõ,
manits´ umma magamist:
"Miä õks üüse unõht näi,
1410 hill´okõtsi hel´otõdi?"
Mate nakas´ õks jo maalõ sadama,
Hirsam kummaldõ koolõs.
Pekol läts õks sis imme halõhõst,
vana kandjät kallest -

- 1415 Peko and´ õks sis tsirgalõ tiidä^q,
and´ kuulda^q kodaskillõ,
kodaskel käsk´ õks tä anda^q kukrohe,
kur´al nokil koputõlla:
"Ar sa lasku-i õks Matel viina maitsa^q,
1420 Hirsamal õks imp võtta^q hõl´ovat!
Mate naatas õks õks jo hinge hiil´mähe,
tosso tulõst tegemähe,
halva^q uutva^q õks säääl suurt suupalla,
pikkä perehvaat´kat!"
- 1425 Ilma- sai õks sis -tsirgalõ tiidä,
valla kullõlõ kuulda.
Tsirgu^q joosi^q õks sis mano tsirisemmä,
kodaske^q õks jäl karksi^q kukrohe,
kukrohe õks nää^q väegä koputõlli^q,
1430 nokiga noputõlli^q.
Hirsam õks ütél´: "Õga heidü-i
kodaske koputamist!"
Tundi^q anni^q õks jäl viina tugõvahe,
pilli^q kokko pikrest.
- 1435 Mõni õks säääl igrat´ ermonet,
piip ütél´: "Lööge^q pille!",
mõni õks jäl karas´ kadsaskit,
hüpäs´ Matelõ mano.
Eisi õks nää^q karksi^q ja lauli^q,
1440 tubak laul´ tugõvahe:
"Kagoh omma^q õks no kannul suurõ^q saja^q,
kivel hüä^q kihljatsõ!"
Kõik tulli^q õks säääl mano ilma-tsirgu^q,
kodaske^q koputamma -
1445 tsirgu- lasõ-s õks nää^q -jutto kullõlda,
pardsi^q tähele panda^q.
Tsirgu^q õks kõik Matet manitsõlli^q,
Hirsamat hel´otõlli^q:
"Juu^q õks sa, Hirsam, hill´okõtsi,
1450 võta^q, vell´o, veid´okõtsi -
sinno taht õks jo viin vetütellä,
kogone koolõtõlla!"
Pall´o õks jäl laul´ Patu naane,
tõrvapada tõõtõlli:
1455 "Maidasa^q õks sa rutto, Matekõnõ,
kummutõllõ^q kogonest!
Tsirgu^q käskvä^q õks sul tsilgane juvva^q,
kodask kõik kummutõlla!"
Matel läts õks kõõ viin magusapast,
1460 liikva lilli-näolitsest.
Õga õks imp jovva-s tsirgu^q keeldä^q,
tuvikõsõ^q tullu anda^q -
tundi oll´ õks kõik helü tugõvap,
Patu maamal pareb jutt.
- 1465 Tsirgu^q lätsi^q õks ar mant tsirisemäst,
lõivokõsõ^q lõõritamast,
kurva veivä^q õks nää^q jutu kooba mano,
hallõ sõna havva viirde.
Peko heit´ õks sis tibulõ terri,
1470 and´ kaaro kanolõ.
Õga lää-s õks imp tibu^q terri mano,
võta-s kaaro kanakõsõ^q -
kurva nakse^q õks nää^q jutta kokotama,

- leinälaula leelotamma:
1475 "Ega jovva-s õks mi keeltä^q joodikit,
mano Matelõ minnä -
Mate joosõ õks säääl viina, lask villu,
toukas jorro julgõhe!
Varste õks säääl Mate maalõ satas,
1480 Hirsam kogone koolõs!"
Peko õks ütél´: "Küll om peda!",
hall miis halvast jutust:
"Inne õks ma usu-i tsirgu jutto,
kuldanoki kuukmist,
1485 kui õks ma uhjo hel´otõllõ,
suitsit solbahuta -
sis õks tuul´ sõna and,
õhk tiidä^q teravähe!"
Peko uut´ õks sis tunni, kai kats,
1490 kolmada kullõhõlli.
Kui jõiva^q õks nää^q kuivast tuu tuubre,
viinataari tahehest,
sis õks taa Mate maalõ sattõ,
Hirsam kogone kumahto.
- 1495 Mate õks viil maast manitsõlli,
Hirsam maast hel´otõlli:
"Ma taha õks viil, poiss, pohmeldädä,
viina maitsa^q maa pääl!"
Vana- õks sis -halv väega vali,
1500 kulla kurko kummutõlli -
väsünülle õks nää^q anni^q vägevät,
kõhnalõ õks viil kõkõ kõvõmbat.
Eis õks tä vali, eis´ ütél´,
sõnna vaak´ vanaimä:
1505 "Varste toomõ õks mi mano tõrvavaadi,
tugõva tulõpütü,
sinnä õks mi heidä Mate hinge,
joodigõ õks mi ilo ehitelle!"
Nii jäi õks sis Mate magamahe,
1510 kogone koolusehe.
Kuulma nakas õks, kummaldõ kääänd´,
suu suurõ liiva pääle.
Matet õks viin vetütelli,
vana liikva leotõlli,
1515 Matel jäivä^q õks sis hamba^q hargulõ,
suu ahnõ täl ammulõ.
Mõni õks sis tunt´ hanka tõi,
kua veli viklo otsõ,
minga võti^q õks nää^q joodigõ hinge,
1520 haari^q hanguga vällä.
Hingekene õks sis vingõ vigla küleh,
halõhõhe hangu otsah.
Vana^q naari^q õks sis tundi^q tugõvahe,
pikä^q mehe^q õks kõik persülde sattõ^q:
1525 "S´oost saasõ õks meil tukõv tuu hopõn,
pikk pitto-vidäjani!"
Maa õks sis müräs´, taivas tõras´,
mäekaldõ^q katske lätsi^q
vana-õks-halva habinat,
1530 vanakur´a kobinat.
Peko õks sis uhjo hel´otõlli,
valimit valvaskõlli.

- Tulli õks sis tuul' kiild'mähe,
pilv kinni pidamähe.
1535 Tuul' õks sis keelil ar kõnõli,
pilv ai pikkä jutto,
tuul' õks kergüt' Peko keppe,
koput' tarka tammõnuia:
"Minge^q õks ti, tundi^q, suurdõ suuhho,
1540 suurdõ suuhho, lakja laandõ!"
Kepp õks ütél': "Kiil' ke^q naaro!",
tammõnuu: "Olgõ^q tassa -
kõik õks ar kuulja^q kodo kutsut,
1545 liivalisõ^q vällä liidät
suurõ õks maa mürinät,
liivahavva habinat!
No sai õks teil Matest makõ miil,
Hirsamast hüä hebo."
Peko õks jäl uhjo hel'otõlli,
1550 valimit valvaskõlli.
Kur'a^q õks sis joosi^q kupõrdille,
vanahalva^q hargukilla,
kivi lätsi^q õks nää^q ala kiuhkõh,
kannu ala karõldõh.
1555 Peko and' õks sis imele tiidä^q,
and' kodolõ kuulda^q:
"Suur om õks jo põrkna põllu pääl,
kats härgä kannu veereh -
ime, jääde õks no ilma laisist latsist,
1560 videlikast velisist!"
Imekene õks ar maalõ nõrgahto,
kulla kogone kuule.
Sinnä juusk' õks sis kümme külänaist,
tulli^q targa^q talonaase^q,
1565 sis imme õks nää^q viiga valiva^q,
kaivoviil kabistõlli^q.
Ime nakas' õks sis hillä hel'otamma,
ilosahe eht' mähe:
"Oo võe õks ma, ime oholine,
1570 kaiholitsõb kandjakõnõ!
Kas toidi õks ma poigõ tundõlõ,
halvolõ havvutõlli?"
Ahi õks ütél': "Küll om õigõ!",
les'õ ütél': "Sai lehm!"
1575 Ese jovva-s õks sis perrä minnä^q,
kasvataja kaema minnä^q -
perrä õks kõik veere^q külävele^q,
tõõsõ talo targa^q poisi^q.
Hopõn oll' õks näil iih jõvvuline,
1580 ratso takah rammuline,
hopõn läts' õks näil mäkke mängeh,
kallaspuuldõ karõldõh.
Katõ saiva^q õks nää^q kuulja kottalõ,
viinavaatõ veere mano.
1585 Kokko tulnu õks oll' vald varõsit,
kats hulka kaarnit,
kõik näide õks sis lihalõ liidivä^q,
rõõgitsivva^q röipillõ.
Külä- näütsi^q õks sis -vele^q kübärät,
1590 suurt lunte loksutõlli.
Varõsõ^q õks ar lintsi^q vao päält,

- kibõhõhe kesä päält.
Matel olli^q õks sis hamba^q halvastõ,
kurgulagi kumaruistõ,
1595 Hirsamal õks olli^q hiusõ^q hirmsahe,
pää vassit varõsil.
Panni^q õks nää^q pääle kats palke,
heidi^q pääle suurõ^q hirre^q -
iho oll' õks näil rassõ kui raud,
1600 luu^q kangõ^q kui kannu^q.
Ega olõ-s õks näil man vaka vaimo,
Essu hõngo iho man,
oll' õks jo tukõv Tundi joud,
mano pant Patu iho -
1605 ega õks sis jovva-s hopõn vitä^q,
must tulla^q moro pääle.
Hopõn õks sis saisi saaline,
lask' toso tuhandaline
viina-õks-koolnut tuvvõnõni,
1610 liikvamaitajit majja tuvvõh.
Hiiro^q õks kalle^q kaabatõlli^q,
täku^q hää^q tännitelli^q,
kõik lätsi^q õks sis hikkõ hiiro^q ruuna^q,
vatto valgõ^q hobõsõ^q.
1615 Uma saiva^q õks nää^q kodo kottalõ,
ese värehte veerele.
Kotoh õks uibo^q uigõlli^q,
mar'apuu^q manitsõlli^q:
"Mate tulõ-i õks imp marss' ma mar'a-aida,
1620 Hirsam hiusit hel'otama!"
Kodo õks sis kuulja^q tuude^q,
kalmulise^q kaartihe.
Käe olli^q õks näil külmä^q, jala^q jaahe^q,
õga painu-s õks imp pardsi suukõnõ,
1625 käe^q olli^q õks jo mulda murdunu^q,
sõrmõ^q palke painunu^q.
Pikk pante õks sis Mate pingi pääle,
suur lakõts lautsillõ.
Ese pidi õks sis puhtõ^q peen'okõsõ^q,
1630 lainalise lavvakõsõ,
kehvõlitse õks tä tekk' kirstukõsõ,
kakõno kastikõsõ.
Puul näid õks sis ilm imehtelli,
kolk kõigildõ kõnõli.
1635 Kui naate õks näid kotost viimähe,
ese tarõst taatamma,
ahi õks näid ikk' armõtuhe,
kumo kuuk' kumõhõhe:
"Kõik jääme õks mi, kirbidsä^q, kehväst,
1640 suur les'õ leinõlitsest!"
Ritsik õks jäl ikk' ristesäst,
prussak hindä puhastajast,
tuhkhaud õks jäl ikk' tugõvahe,
pets'onka peen'okõistõ -
1645 Mate võtt' õks kõõ tuld tuhkhavvast,
piibupiki pehmõtelli.
Ime jovva-s õks imp sukuge ikkõ^q,
vana kandja kahitsõlla^q.
Kohe õks naid kattõ matõti,
1650 lag'akaabo^q katõti,

- vasta õks jo tulli tuu hopõn,
vanahalva hall ruun.
Oll' õks sis tundõl tukõv joud,
vanalpatul paks süä -
1655 tõõnõ oll' õks et naartõh naha seeh,
suur kuri koorõ all.
Eis' õks tä naard' naha seest,
koorõ all kul' atõlli:
"Minno jovva-i õks ti kisko^q kerikohe,
1660 kõvva aija^q alõvuhe!
Sääl õks ma kerigo puruda,
altrelavva laotõllõ,
sis panõ õks ma paats'uska pakko,
nakas tätsok tännitämmä!"
1665 Kur'a^q kisi^q õks ar käest nuu^q kirstu^q,
uma koorõ kodo veivä^q.
Esi õks nää^q kisi^q ne kiuhi^q,
sõnna vaagi^q vanahalva^q:
"Hummõn saava^q õks meil pikä^q peräpütü^q,
1670 kulla vaadikummutusõ^q -
hüä õks siist sakuska saava^q,
kõrralise kõrvulise!"
Tundi õks sis hopõn tuld lei,
maakivi^q kibõnit -
1675 Matet õks viide - maa müüräs',
Hirsamat - taivas heläs'.
Havvast õks jäl kuul' kulla Peko,
vana väkev vägimiis.
Peko and' õks sis Koolulõ kuulda^q,
1680 and' tiidä^q terävähe.
Vanal oll' õks ka Koolul valgõ hopõn,
suurõ^q siibo^q sinitsel,
(tuu oll' õks sis hopõn siibaga,
linalakk lindaja,
1685 tuu linnas' õks hopõn tuhat versta,
mitosata minotil);
vikaht õks vasinõ valasi,
vars hõhas hõbõhõnõ;
Koolul olli^q õks ka jalah kuldsaapa^q,
1690 hõpõkondsa^q hõõksiva^q.
Rutto õks nää^q lätsi^q kurva kodo,
laisa Mate maama perrä,
rutto läts õks sis Kuul tuuhtõ kodo,
vana Surm suu mano.
1695 Peko ka õks hingle ütõh hel'ot',
vaga vaimo valmistõlli.
Ime kuule õks sis suurõ kurbtuistõ,
hani süämehaiguistõ -
kats timmä õks ar poiga kalmu veivä^q,
1700 laisk Mate maamulda.
Ime pante õks sis pikä pingi pääle,
käe riste rinna pääle.
Imekõnõ õks viil kõnõl' peräkõrra,
jutto ai õks tä jumalanulguh:
1705 "Sedä kuulkõ^q õks, noorõ^q ti noorigo^q,
eelädsõ^q ehitedü^q!
Ummi nakat õks ti latse kasvatama,
üsäkirjo ülendämä -
suurt angõ^q õks ti karri kanasõst,
- 1710 angõ^q vitsa väikost!"
Ime õks ohkõ, esi ütõl',
kai künneld, kadsat' sõnno:
"Pikkä aja-i õks imp jutto pingi pääl,
kuumal suul sorahõllõ-i!"
1715 Ime heit' õks sis ette Essu risti,
pääs'õ risti pää ala:
"Hingle^q, naakõ^q õks mu hinge võtmahe,
kurva süänd kostutama!"
Rutto pante õks sis künnel palama,
1720 tälle pekko pitsiteti -
ime kuule õks küll kogone häste,
jäi maama magamahe!
Hingle^q võti^q õks täl hinge hill'okõistõ,
kääni^q käeräti sisse.
1725 Hing and' õks viil suud kolm kõrra
ihoga ilosahe.
Taivahe õks nää^q lätsi^q tandseh,
korgõhe kul'atõh.
Essu võtt' õks näid vasta ilosahe,
1730 uma Peko pehmehe.
Eis' õks võtt', eis' ütõl',
vana Jummal vallatõlli:
"S'oo õks ka om iku ime,
laisko kanno kasvataja."
1735 Kohe õks tuu Essu ime pand',
kandja vaa vaimukõsõ?
Taiva- pand' õks tä -lastõ hoitjast,
noidõ kanno kaejast,
anni õks tä kätte hällü kabla^q,
1740 teega ohja^q oiutõlli.
Tälle õks jäl Maarja mano tull',
vaga vaim mano vali,
esi õks nää^q lausi^q meelestäni,
uma meele poolõstani:
1745 "Häste naka^q õks siin latse hällütämä,
terävähe teegatama -
eiske õks Essu hirmo heit,
kallis Jummal karri and'!"
Imekeist õks küll häste matõtigi,
1750 kallihe katõtigi,
häste tälle õks sis puhtõ^q peetiva^q,
leinaleevä^q küdsetivä^q.
Kokko tullu^q õks kõik suurõ^q sugulasõ^q,
vaijo^q vana^q kõik umadsõ^q.
1755 Kaiho- iki^q õks kõik -imme ilosahe,
leinamaamat magusahe,
imekene õks et kuule inneaiigo,
mulda suurõh murrõh.
Läbi viide õks kõõ mõtsa ikkõh,
1760 läbi kunnu kuukõh.
Ime viide õks sis keset kerikot,
kuldalõhi kottalõ,
papi^q tullu^q õks kõik pargiga mano,
koolipoisi^q kottalõ.
1765 Havva viide õks sis mano halõhõhe,
mulla viirde muutsahe:
imekeist õks sis sõsarõ^q ikivä^q.
pall'õ vadõra^q vaagõva^q.

- 1770 Kerik õks kullanõ kumise,
hõpõristi^q helisiva^q
suurt õks ikuhelükeist,
sõsaritõ sõnakõist.
Pekol läts õks sis havvah halõhõst,
suurõh koobah kurva jäi,
1775 Peko nakas´ õks koobast kiildmähe,
liivast sõnna sõiratama.
Hüä juusk´ õks sis sõna sõsarilõ,
vahva jutt vadõrillõ,
sõsar kullõl´ õks sis Peko kuukmist,
1780 kinä^q Peko kiildmist -
Peko oll´ õks ka üts üle ilma,
kulla vana suurõh koobah.
Peko käse-s õks viina juvva^q,
suuhtõ sukuge võtta^q,
1785 saia käsk´ õks tä sandõlõ anda^q,
valgõt leibä vaesillõ.
Sandikõsõ^q õks sis Matet manitsõsõ^q,
Hirsamat hel´otasõ^q,
imekeist õks viil häste ülendevvä^q,
1790 maama nimme manitsõlli^q.
Sis lätsi^q õks naa^q kodo kalmulise^q,
liidi^q kodo liivalise^q;
maamakõnõ õks sis tud´os´ turba all,
lesätelli liiva seeh.
1795 Peko käsk´ õks viil kiitã^q kiislat,
kotoh tetã^q kutjat.
Kõik sei õks säääl hõim hõõlah,
vana hõim vastatsikko.
Ese oll´ õks sis sällülde sängüh,
1800 ilma vööldã vuudil.
Puinõ nakas´ õks jo süä pudinõma,
tammõjuurõst taganõma -
ese oll´ õks jo meelest mutt´unu,
tuvi lännõ^q turakost
1805 umal õks paksul pahandusõl,
suurõl kolmõl koor´atusõl.
Puka^q teivã^q õks tãl meelest puudusõ,
toeteva^q turakost -
ese juusk´ õks ar mõtsa mõtusõsta,
1810 läts laandõ lambast.
- Turakot õks sis otsõ tuhat miist,
ulle suurõ^q sugulasõ^q.
Kui sai õks tä kätte, käokõnõ,
pejjo piiripardsikõnõ,
1815 oho- ai õks sis -ese ulle jutto,
tougas´ sõnno turakit:
esel olõ-s õks nahka jutul,
kõrda kõnõlõmisel.
Man õks sis tundi^q tuudih käve^q,
1820 vanapatu^q paaritsilla,
man õks saisi^q sarvilitse^q,
hargukõlla hangulitse^q.
Esse kisi^q õks näã^q päält kimmãhe,
vanna poisse puu otsa:
1825 käsi^q õks näã^q kapla kaala panda^q,
tammõlatva lammõda^q.
Vana timmä õks viil Peko uh´ol hoit´,
uh´ol hoit´, kablõl kaits´.
Peko kergüt´ õks umma kiijorat,
1830 kullast nuia koputõlli,
pääle timã õks viil püssã paugutõlli,
tulirauda tossutõlli:
Peko õks lugi hõpõ-loodõl,
vaskikuulõl vaotõlli,
1835 kur´olõ õks tä lugi kukrohe,
halvolõ hambih,
Peko põrot´ õks halvo põrgohe,
tõrvahauda tõotõlli.
Esi õks sis ütõl´ pikk Peko,
1840 vägimiis veerätelli:
“Oo õks ti turago^q tundi^q,
mulisõja^q musta^qmehe^q!
Teele õks jo vilãnd kattõ poiga,
kattõ laiska laabõrikku!”
1845 Mate viide õks sis ese ullimajja,
rutto majja rumalahe.
Sinnã õks jäi tuu ese,
kattõ tuu kasvataja:
võrro õks taadõ võetigi,
1850 raatõ sisse raotigi.
Sis jäi õks tãl maa külã kündã^q,
suur varik valla rako^q.